

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ**
Києво-Могилянська школа врядування
імені Андрія Мелешевича

Програма підготовки
галузь знань: 28 Публічне управління та
адміністрування
спеціальність: 281 Публічне управління та
адміністрування
кваліфікація – магістр

Робочий тематичний план (силабус) навчальної дисципліни
МЕТОДИ СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Загальний обсяг – 3 кредити
Семестр – 1
Лекційні заняття – 10 годин
Групові заняття – 20 годин
Самостійна робота – 60 годин
Заключний контроль – іспит / залік

ВИКЛАДАЧІ ДИСЦИПЛІНИ

Лектор

Костюченко Тетяна, к.соц.н., старша викладачка кафедри соціології

Час і місце консультування

Онлайн, п'ятниця, 13:30-14:50 за попередньою домовленістю

Контактна інформація

t.kostiuchenko@ukma.edu.ua

Викладачі, які ведуть групові заняття

Костюченко Тетяна, к.соц.н., старша викладачка кафедри соціології
t.kostiuchenko@ukma.edu.ua

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Опис дисципліни

Курс містить ключові теми щодо дизайну соціального дослідження відповідно до дослідницьких питань: використання методів збору соціальних даних, розробка інструментарію та основні підходи до інтерпретації емпіричних даних. Опанування цих тем уможливіть обґрунтований підхід до соціальних досліджень та використання емпіричних соціальних даних для планування комунікаційних кампаній та планування політик, зважену оцінку надійності і достовірності соціальної інформації.

Мета навчання

Курс має на меті ознайомити слухачів і слухачок зі специфікою планування і проведення соціального дослідження та роботи з емпіричними даними, зокрема в розробці та оцінці ефективності комунікаційних кампаній.

Результати навчання

- У результати опанування матеріалу курсу студенти і студентки будуть **знати**:
 - переваги та обмеження різних методів збору даних;
 - принципи дизайну вибірки кількісного опитування;
 - підходи до формулювання запитань в анкеті і в гайді;
 - критерії фахово проведеного дослідження (критерії якості даних).
- У результати опанування матеріалу курсу студенти і студентки будуть **вміти**:
 - вибирати або поєднувати методи відповідно до дослідницьких питань з-поміж різних методів збору даних – кількісних і якісних;
 - користуватися доступними онлайн-ресурсами соціальних даних і готувати деск ревію;
 - визначати ключові характеристики цільових аудиторій для дослідження;

- розробити анкету для опитування і гайд для глибинного інтерв'ю або для фокус-групової дискусії;
- оцінювати якість емпіричних соціальних даних.

ОСНОВНА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Богдан Олена (2015) Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. К.: Дух і Літера.
http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7700/Bogdan_SocResearch.pdf
2. Паніотто В., Харченко Н. (2017) Методи опитування. Підручник. К.: ВД «Києво-Могилянська академія».
<http://publish-ukma.kiev.ua/ua/katalog/psihologiya-i-socialna-robota/327-metodi-opituvannya.html>
3. Babbie, Earl (2012) The Practice of Social Research (13th ed.). Wadsworth Publishing
4. Huff Darrell (1993) How to Lie with Statistics -W. W. Norton & Company [електронна версія окремих глав на DistEdu]
5. Онлайн курс на платформі Прометеус «Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо?» Олени Богдан та Ірини Бекешкіної
https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/SOC101/2015_T1/about
6. Паніотто В. Будні соціології: як вибори – так хоч звільняйся // Українська правда. – 9 липня 2012. – <http://www.pravda.com.ua/articles/2012/07/9/6968394>
7. Паніотто В., Харченко Н. Криза в методах опитування та шляхи її подолання // KMIC Review. – # 2, 2012 (3). – С. 3–14. [електронна версія на DistEdu]

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Групові заняття годин	Самостійна робота	
Семестр 1				
Тема 1. Дизайн методології та вибір методів дослідження. Етичні принципи проведення соціального дослідження	2	4	10	
Тема 2. Вибірка у соціальному дослідженні: генеральна сукупність і репрезентативність	2	4	10	
Тема 3. Типи запитань анкети та їх формулювання для збору кількісних даних. Використання різних типів шкал	2	4	10	
Тема 4. Методи збору якісних даних: напівструктуровані інтерв'ю та фокус-групові дискусії	2	4	15	
Тема 5. Аналіз отриманих емпіричних даних і робота над звітом.	2	4	15	
	Разом	10	20	60
Іспит				

Тема 1. Дизайн методології та вибір методів дослідження. Етичні принципи проведення соціального дослідження

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 10 год.

1. Базові принципи дизайну дослідження. Особливості застосування різних методів збору даних (кількісних та якісних) залежно від дослідницьких питань.
2. Методи збору кількісної інформації: особисті інтерв'ю face-to-face (омнібус та ad hoc), CATI, CAWI.
3. Кабінетні дослідження (desk research) і використання кількісних даних, доступних онлайн (дані Національного банку досліджень «Київський архів», Держстату, ESS, WVS, ISSP, тощо).
4. Труднощі та типові помилки на етапі планування дослідження.
5. Дотримання принципів дослідницької етики. Кодекси професійної етики соціолога (CAU, ESOMAR, AAPOR)

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Богдан, Олена (2015) Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? – с. 73-104.
2. Паніотто, В., Харченко, Н. (2017) Методи опитування. – с. 41-49, 104-119

Додаткові джерела:

1. Паніотто В., Харченко Н. Криза в методах опитування та шляхи її подолання // KMIC Review. – # 2, 2012 (3). – С. 3–14. [електронна версія на DistEdu]
2. Babbie, Earl (2012) The Practice of Social Research. – с. 87-122

Тема 2. Вибірка у соціальному дослідженні: генеральна сукупність і репрезентативність

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 10 год.

1. Поняття генеральної та вибіркової сукупності. Поняття репрезентативності.
2. Типи вибірок. Статистична похибка вибірки. Систематичні похибки вибірки.
3. Рівень відгуку (response rate). Контроль рівня репрезентативності даних після реалізації опитування.
4. Типові помилки у розробці дизайну вибірки.

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Богдан, Олена (2015) Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? – с. 115-185
2. Паніотто, В., Харченко, Н. (2017) Методи опитування. – с. 82-103.

Додаткові джерела:

1. Babbie, Earl (2012) The Practice of Social Research. – с. 123-162
2. Huff Darrell (1993) How to Lie with Statistics / Chapter 1 “The Sample with the Built-in Bias”, pp.11-21. W. W. Norton & Company [електронна версія окремих глав на DistEdu]

Тема 3. Типи запитань анкети та їх формулювання для збору кількісних даних. Використання різних типів шкал

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 10 год.

1. Типи запитань за формою (відкриті / закриті / напівзакриті). Вплив форми запитань на результати опитування (на прикладах). Віяло відповідей.
2. Типи запитань за функцією в анкеті. Фактологічні запитання та запитання про суб'єктивні установки.
3. Поняття шкали. Типи шкал (номінальні, порядкові, інтервальні, метричні).
4. Поширені стандартизовані соціологічні шкали та індекси для вимірювання. Шкала Лайкерта. Шкала Богардуса для вимірювання соціальної дистанції

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Babbie, Earl (2012) The Practice of Social Research. – с. 163-194, 197-226.

Додаткові джерела:

1. Опитування громадської думки: Посібник для журналістів. Як правильно розуміти та інтерпретувати соціологічні дані. / Злобіна, Олена. Питання в журналістському інтерв'ю та соціологічному опитуванні: спільні помилки – відмінні наслідки – К.: Фонд "Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва", 2020. – с. 43-50
2. Паніотто В. Будні соціології: як вибори – так хоч звільняйся // Українська правда. – 9 липня 2012. – <http://www.pravda.com.ua/articles/2012/07/9/6968394>

Тема 4. Методи збору якісних даних: напівструктуровані інтерв'ю та фокус-групові дискусії*Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.*

1. Застосування якісної методології для розвідки, окремого дослідження чи частини дослідження для глибшого занурення в проблему
2. Фактори відбору цільової аудиторії для збору якісних даних. Використання скрінгової анкети під час рекрутингу.
3. Особливості експертного інтерв'ю у порівнянні до глибинного інтерв'ю
4. Запис якісних даних (використання відео-, фото- та аудіо-запису). Збереження даних, стенограми і цитатники.
5. Принципи дизайну гайду. Застосування проєктивних технік під час глибинного інтерв'ю та/або фокус-групової дискусії.

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Богдан, Олена (2015) Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? – с. 227-242.

Додаткові джерела:

1. Babbie, Earl (2012) The Practice of Social Research. – с.323-357

Тема 5. Аналіз отриманих емпіричних даних і робота над звітом.*Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.*

1. Застосування статистичних ваг з метою коригування параметрів вибіркової сукупності.
2. Кодування відкритих відповідей з масиву опитування для відкритого запитання анкети в електронному вигляді
3. Описові статистики: одновимірний розподіл, міри центральної тенденції. Порівняння відповідей різних категорій опитаних (соціально-демографічна диференціація) – використання двовимірного розподілу (кростабуляції) та фільтрів для виділення підвибірки з масиву даних.
4. Он-лайн опитування щодо якості викладання курсу (10-15 хв.)

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Babbie, Earl (2012) The Practice of Social Research. – с. 414-433.

Додаткові джерела:

1. Опитування громадської думки: Посібник для журналістів. Як правильно розуміти та інтерпретувати соціологічні дані / Бекешкіна, Ірина. Як розуміти дані соціологічних опитувань. Типові помилки інтерпретації. – К.: Фонд "Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва", 2020.– с. 51-54.

Іспит

Іспит проводиться у форматі презентацій дослідницьких проєктів. На кожну презентацію відведено до 15 хв, і ще 15 хв відведено на запитання-відповіді.

ОЦІНЮВАННЯ

Умови визначення навчального рейтингу

Вид роботи	Кількість	Максимальна кількість балів за виконану роботу
Активна участь у семінарських заняттях	5	Активна участь у занятті – 2 балів, загалом 10 балів
Підготовка чернетки анкети (індивідуальне завдання) – не пізніше, ніж через 5 календарних днів після семінару 3	1	Максимальна оцінка – 20 балів
Підготовка скрінеру і гайду для інтерв'ю або фокус-групової дискусії (індивідуальне завдання) – не пізніше, ніж через 5 календарних днів після семінару 4	1	Максимальна оцінка – 20 балів
Аналітичний звіт (індивідуальне завдання) за результатами опитування і використанням таблиць одновимірних і двовимірних розподілів – не пізніше, ніж через 5 календарних днів після семінару 5	1	Максимальна оцінка – 20 балів
Сукупний рейтинг		70 балів
<i>Примітка.</i> Усі бали, отримані під час роботи, складаються. Якщо фактично отримана кількість балів перевищує максимально допустиму, виставляється оцінка 70, якщо курс завершують іспитом		

Критерії складання іспиту

Характеристика відповіді	Максимальна кількість балів
Підготовка програми дослідження (груповою роботою – по 2-3 особи в групі) з поєднанням кількісного і якісного компонентів	25
Презентація програми дослідження з використанням слайдів	5
Разом	30

Бали, отримані під час іспиту, додаються до отриманих упродовж семестру.

Студент/ки, які набрали:

- 91-100 балів – одержують оцінку А (відмінно);
- 81-90 балів – оцінку В (дуже добре);
- 71-80 балів – оцінку С (добре);
- 66-70 балів – оцінку D (задовільно);
- 60-65 балів – оцінку E (достатньо);
- 30-59 балів – оцінку F (незадовільно);
- 0-29 балів – оцінку F (неприйнятно).

ПОЛІТИКА ЩОДО ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування

Очікується, що студент/ки за можливості відвідують семінарські заняття. У разі неможливості відвідати семінарське заняття в режимі онлайн відповідно до розкладу студент/ка має можливість ознайомитися із практичними завданнями за слайдами на платформі DistEdu. Бали за відвідування не знімаються, якщо студент/ка демонструє ознайомленість із матеріалом теми, семінарське заняття з якого не відвідали через війну. Лекційні заняття будуть записані і доступні на сторінці курсу на платформі DistEdu

Відпрацювання

Відсутність на семінарі не позбавляє можливості здати *індивідуальне завдання* (три індивідуальних домашніх завдання, які передбачені після сем.3-5, див. пункт «Важливі дати» нижче).

Додаткові бали

Курс не передбачає можливості будь-яких додаткових форм завдань для отримання додаткових балів, крім тих, що передбачає програма.

Академічна доброчесність

У випадку встановлення факту плагіату у письмових роботах студент/ка отримує оцінку «незадовільно» згідно з п.14 Положення «Про рейтингову систему оцінювання знань».

Вимоги до письмових робіт

Індивідуальні письмові роботи (анкета, скрінер і гайд, аналітичний звіт) мають бути у форматі .docx, містити номер завдання і прізвище студент/ки латиницею (напр «assignment1.Kostiuchenko.docx»).

Оцінка за роботу, здану після визначеного терміну, зменшується на 3 бали за кожен календарний день запізнення, через 3 календарних дні після кінцевого терміну здачі робота не приймається.

Студенти з інвалідністю

Проведення занять в режимі онлайн дозволяє студентству з обмеженою рухливістю долучатися до курсу і виконувати завдання дистанційно.

МЕТОДИЧНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ**Методистка кафедри суспільного врядування**

Крайнік Людмила Олександрівна
Щодень, з 11:00 до 13:00
Офіс 4-324, 4 корпус
вул. Волоська 8/5

ВАЖЛИВІ ДАТИ

Вид роботи	Дата (дата виконання)
Індивідуальне завдання №1 – чорновий варіант анкети для опитування	Не пізніше, ніж через 5 календарних днів після сем.3
Індивідуальне завдання №2 – чорновий варіант скрінеру і гайду для напівструктурованого інтерв'ю або фокус-групової дискусії	Не пізніше, ніж через 5 календарних днів після сем.4
Індивідуальне завдання №3 – аналітичний звіт	Не пізніше, ніж через 5 календарних днів після сем.5

Укладачка: **Тетяна Костюченко**

Затверджено на засіданні кафедри суспільного врядування ____ . ____ .2020 протокол № ____ .

Завідувач

В. В. Тертичка